

початківці недостатньо приділяють уваги інноваційним технологіям, спрямованим на розвиток пізнавальної активності учнів.

Так, на думку багатьох науковців, «... інтерес до навчання неможливий, якщо в класі відсутній багатий інтелектуальний фон — постійний обмін знаннями, загальний потяг до них, цікаві і змістові розмови між дітьми, між учителями та дітьми...» [2,44]. Щоб дітям було цікаво вчитися, не обов'язково робити кожен урок розважальним, не потрібно вигадувати щось незвичне. Секрет зацікавленості в успіхах дітей — щоденних, хоча б і незначних, а все ж успіхах.

Проблемою є також виховання на уроках природознавства обдарованої дитини. Попри солідні теоретичні і практичні нароби, все ж існують певні прогалини. Зокрема, відсутні чіткі практичні рекомендації, край необхідна індивідуалізація підходу.

Не менш важливою проблемою є неналежне ставлення вчителів початкової школи до екологічної освіти учнів. Так, основна увага у практиці викладання природознавчих предметів початкової школи надається проблемі формування природничих знань, тоді, як елементи змісту екологічної освіти, зокрема практичні вміння й навички раціонального природокористування, розвиток емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього не передбачені навчальними програмами і часто не враховуються педагогами у виховному процесі. Це призводить до розриву між теоретичними знаннями учнів, їх особистісним ставленням до природи та діяльністю і поведінкою в довкіллі. У результаті нехтування комплексним підходом до формування екологічної культури, екологічне виховання виявляється малоефективним, оскільки навчально-виховний процес в основному орієнтується на розвиток окремих рис і властивостей особистості [5,3].

Вирішення цих завдань має забезпечити побудову ефективного навчально-виховного процесу, який би задовольнив потреби сучасної природничої освіти.

Література

1. Захарчук Наталя. Новий напрямок у навчанні — нові можливості розвитку дітей // Початкова школа. — 2000. — №4. — С. 44.
2. Варкута Ольга. Дидактичні умови формування природничих понять // Початкова школа. — 2000. — №8. — С. 46.
3. Матвієнко Павло. Орієнтир на освітні технології // Початкова школа. — 2000. — №1. — С. 3.
4. Шаповал Л.В. Екологічне виховання молодших школярів у процесі вивчення природознавчих предметів: Автореферат дис. к. пед. н.: 13.00.01./ Університет проблем виховання АПН України. — К., 1999. — 19 с.

ГЕНЕЗИС ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Денисовець Т.М.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Україна, яка після багатовікової прірви здобула статус незалежної держави і почала входити в новий історичний період свого суверенного розвитку, розглядає проблему охорони здоров'я та навколишнього се-

редовища як одну із найважливіших умов виживання нації. Питання виживання нації сьогодні повністю залежить від гармонії людини, природи, космосу в цілому. Сьогодні, як ніколи, стає актуальним розглядати людину (її розвиток, здоров'я, моральність, духовність) в тісному зв'язку з оточуючим середовищем, з реальним навколишнім середовищем. Живий організм — це основна складова екології суспільства. Без гармонії природи — людини — космосу — неможливий нормальний, здоровий розвиток нації. Для розуміння цих проблем необхідно досягти високого освітнього рівня, морального і духовного стану. Велике значення при вирішенні екологічних проблем має екологічний рівень освіти населення, який на жаль дуже низький.

Становлення теорії і практики екологічної освіти відбувалось у тісному взаємозв'язку з розвитком наукового пізнання навколишнього світу та філософських поглядів на природу. Застосовуючи історико-логічний метод, можна виділити чотири етапи цього процесу, які репрезентують еволюцію ставлення до природи залежно від соціально-економічних умов, рівня розвитку науки і культури.

Перший — донауковий, відображений, в основному, в міфах, легендах періоду первісно-общинного ладу; другий — охоплює античний час та середньовіччя і характеризується накопиченням та осмисленням природничих знань, які лягли в основу загальнобіологічних і методологічних засад екологічної науки. Третій етап пов'язаний із становленням і розвитком екології як самостійної галузі та формуванням теорії ноосфери. Справжній розвиток екології почався із вивчення середовища, в якому існують окремі види, з вивчення їх відносин, симбіоза, взаємодії з іншими видами. Четвертий етап починається з 60-х років нашого століття і відзначається загальним загостренням взаємовідносин між людиною, суспільством і природою та виникненням соціальної екології, яка інтегрує біологічні та гуманітарні аспекти екологічних проблем. З цього періоду у світі формується екологічна освіта в її сучасному вигляді.

Освіта в галузі навколишнього середовища є перманентним процесом, який охоплює людей різного віку на всіх ступенях формальної і неформальної освіти. Вона готує людину до життя, озброює її розумінням основних проблем в навколишньому середовищі і дає навички та засоби, необхідні для того, щоб вона могла відігравати плідотворну роль у покращенні умов життя і захисті довкілля; стимулює розвиток особистості, залучає людину до активного вирішення проблем в рамках конкретної дійсності.

На перших етапах екологічної освіти слід зосередитися на методах формування емоційно-ціннісного ставлення до природи, інтересу до екологічної проблеми та розвитку естетичного сприйняття природи. Тому найбільш доцільними є методи, які актуалізують та коригують уже сформовані екологічні цінності, інтереси та потреби дітей, накопичений досвід спостережень та природоохоронної діяльності: бесіди, дидактичні ігри, робота з творами мистецтва.

Аналіз дидактичних та методичних джерел показав, що у виборі форм екологічної освіти виділяються дві тенденції. Перша спрямована на індивідуалізацію навчального процесу, де основною формою є самостійна робота учня під керівництвом вчителя. Індивідуалізація процесу екологічної освіти сприяє підвищенню компетентності учнів, усвідомленню особистісної значущості проблем довкілля та своєї ролі у їх вирішенні.

Однак, екологічні проблеми, як і інші глобальні проблеми суспільства не можуть бути вирішеними окремими людьми. У самому понятті „соціальна екологія“ закладена ідея спільної узгодженої діяльності людей по оптимізації стану навколишнього середовища. Тому особлива увага науковців і практиків надається другому напрямку — організації колективної взаємодії школярів із природою. Найбільш продуктивними формами групової та колективної діяльності школярів по вивченню та охороні природи рідного краю спеціалісти вважають рольові ігри, побудовані на сюжетах емоційно-морального змісту, прес-конференції з доступних екологічних проблем, обговорення літератури, телепередач, кінофільмів, організацію колективних свят, суспільно-корисної праці, творчої діяльності.

Нормативний образ ставлення до природи завжди залежить від властивої даній культурі імпліцитної теорії людини і природи. Імпліцитна теорія — така теорія, яка не сформульована, але завжди береться до уваги, така, яка існує в індивідуальній і суспільній свідомості як відповідь на питання, що таке людина, чи є між ними зв'язок, який він сам і яким він має бути.

Таким чином, пріоритети екологічної освіти спрямовані на становлення емоційно-ціннісної сфери взаємовідносин дитини з природою, формування інтересу до екологічних проблем та розвиток естетичного і морально-етичного ставлення до природних об'єктів, які узгоджуються із ставленням загально-пізнавальних та навчальних процесів, сенсорних еталонів та ціннісних орієнтацій.

У дидактичній та методичній літературі розробка проблеми іде у напрямку збагачення природничо-наукових дисциплін екологічним змістом, розширення змістово-процесуальної бази за рахунок міжпредметних зв'язків та інтеграції, пошуку методичного інструментарію, який найбільше відповідав би специфіці екологічної проблематики і віковим особливостям школярів.

К ВОПРОСУ О ПСИХОЭКОЛОГИЧЕСКОМ ВЛИЯНИИ ЭКРАНА НА ПОДРОСТКОВ

*Калайда Е.В., Пивовар Н.М., Герасименко М.А.
Полтавський державний педагогічний університет
імені В.Г. Короленко*

Психологи отмечают реальную угрозу массовой деформации мышления и поведения людей под влиянием экранной продукции [2, 3].

Ряд исследователей усматривают в кинофильмах повышенный гипнотический потенциал [5].

«... Кино становится полем применения манипулятивной эстетики или эстетики суггестивного воздействия в силу возрождения соотносимой с трансформациями массового сознания архаики», — пишет Хренов [7, С.531].

Огромное количество фильмов, телепередач содержат в себе информацию о катастрофах, криминальном поведении, фиксируют внимание зрителя на потребление материального в ущерб духовному. А это пробуждает в человеке негатив [6].

Криминальные интриги, романтизм бандитизма внедряет в созна-